

A múlt ismerete nélkül a tanulók képtelenek eligazodni a jelenben, így nem válhatnak öntudatos állampolgárrá sem

Trianon: történelmünk meg nem beszélt traumája

Bár a történelemtankönyvek többsége korrektül mutatja be a Trianonban történeteket, a fiatalok körében egyre népszerűbbek a revizionista, irredenta nézetek. Ez elsősorban tudatlanságuknak, radikalizmusra való nyitottságuknak tudható be, de annak is, hogy vannak, akik tudatosan hergelik őket. Egy-egy diák életében ugyan meghatározó lehet a történelemtanár, de a diákokra az internet, a tévé, saját korosztályuk tagjai és a család erőteljesebben hat, mint az iskola.

Trianon a tankönyvekben rendszerint korrektül szerepel. Természetesen az egyik műtömörebben, a másik bővebben foglalkozik vele – a gazdasági következményeket, a közlekedésre, a mindennapi életre gyakorolt hatást is megemlíti. Más kérdés, hogy az emberek fejében vagy az utcán ez hogyan jelenik meg – mondja Miklósi László. A Történelemtanárok Egyletének elnöke szerint Trianon nem csak szakmai, hanem társadalmi kérdés is. Ugyanúgy a XX. század meg nem beszélt traumáinak egyike, mint például a holokauszt, a rendszerváltás vagy akár Horthy Miklós, Károlyi Mihály és Kádár János személye. Miklósi szerint mindehhez érzelmi és racionális alapon is lehet közelíteni. Az azonban súlyos problémát okozhat, ha a társadalom csak érzelmi alapon viszonyul. A társadalmi hatások alól az iskola ebben a kérdésben sem vonhatja ki magát – a leendő generáció oktatása, nevelése miatt is elengedhetetlen, hogy közös dolgainkat végre elkezdjük megbeszélni.

A történelemtanárnak alapvető kötelessége, hivatása, hogy szakszerűen tanítson, s válaszoljon a diákok kérdéseire – állítja Miklósi. Ellenkező esetben nem alkalmas a történelemtanári pályára. Természetesen neki is vannak saját vagy családi történetei, véleménye, értékrendje.

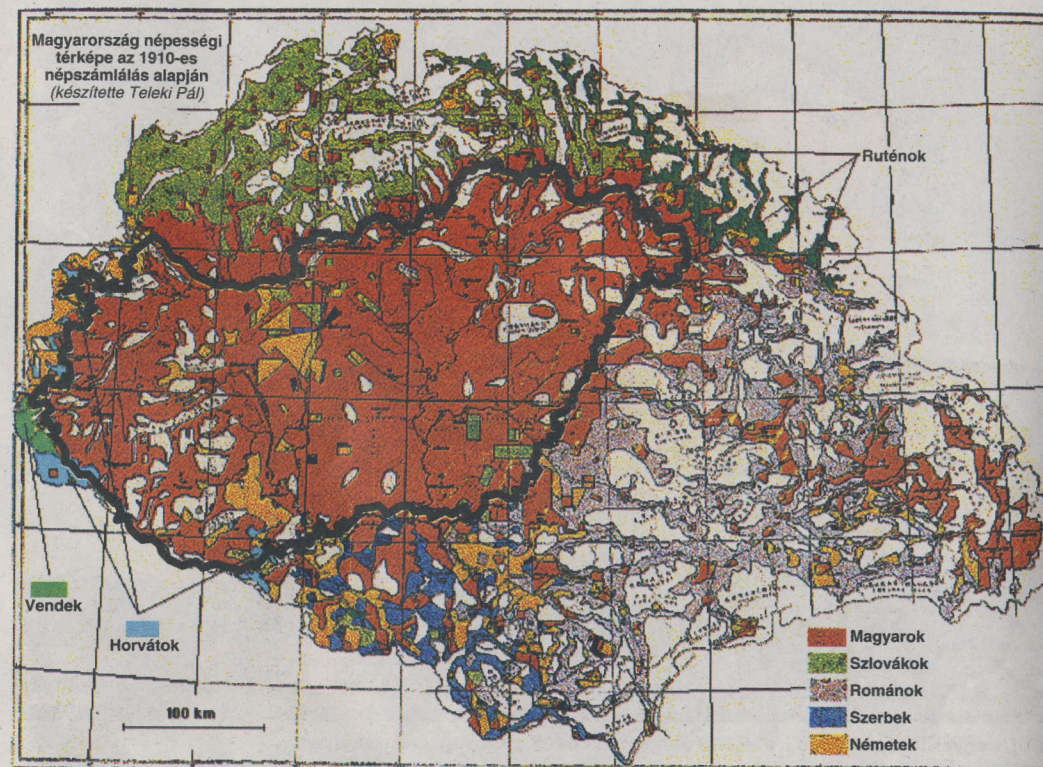
Mindezzel együtt a tényszerű és tárgyyszerű oktatástól nem térhet el. Egy-egy diák életére meghatározó hatással lehet a történelemtanára. Ugyanakkor tanítványaira az internet, a tévé, a saját korosztály, a család jellemzően mind erőteljesebben hat, mint az iskola. Helytelen gyakorlat, hogy sok kolléga túlzottan részletesen tanítja a korábbi korszakokat, elcsúszik az anyaggal. Így épp a diákok életét leginkább érintő időszakokra, a XX. századra s a közelmúltra jut a legkevesebb idő. Pedig a múlt ismerete nélkül a tanulók képtelenek lesznek a jelenben eligazodni, s így nem válhatnak öntudatos állampolgárrá sem.

Abszolút hiányosnak tartja Hardy F. Gábor, az egyházi iskolák szülői közösségének elnöke a Trianonról szóló oktatást, de ha kevés és minimális is, ahogy ő fogalmaz, „hála istennek, lényegesen több, mint az amit az előző rendszerben tanítottak róla”. Az nem nacionalizmus, ha hazaszeretetre neveljük a gyermekeinket, ha tudjuk velük, hogy létezett egy Nagy-Magyarország, amikor meghatározó nép voltunk. Azt kell velük megértetni, hogy ez volt a múlt, és hogy legyenek büszkéik rá. Ha ebben a szellemben neveljük őket, nem mennek majd át a szomszédos országokba „balhézni”. Azt kell elérni, hogy ne hallgassanak egy-egy radikális uszítóra, de

ezt csak akkor lehet, ha ismerik a történelmünket – mondja.

De mit is tanulnak a diákok Trianonról? A kőbányai Szent László Általános Iskola igazgatója, Menyhárt Sándor arra buzdítja a történelemtanárokat, hogy ne csak azt a 1,5-2 oldalt ismertessék a diákokkal, amit a tankönyv tartalmaz, azt egészítsék ki filmekkel, folyóiratokkal, könyvekkel. Nem az a baj, ha a tanulók találkoznak a „Nem, nem, soha!” jelszóval vagy a „Magyar Hiszekeggyel”, a lényeg az, hogy tudatosuljon a gyerekekben, mi is vezetett az egyezményhez. Andrea néni, az iskola történelemtanára azt mondja, Trianon csak egy lecke abban a tananyagban, amely 10-12 órában tárgyalja a két világháború közötti Magyarország sorsát. De folyamatosan előkerül, ha az Osztrák–Magyar Monarchia nemzetiségi politikájáról vagy a II. világháborút lezáró párizsi békeről esik szó. Trianonról konkrétan a Teleki Pál által készített úgynevezett vörös térkép segítségével tanulnak (lásd az ábrát). Az órán megbeszélik, hogy az elcsatolt területeken hol voltak kisebbségekben a magyarok, melyik ország hány százalékot kapott a magyar területekből, ott milyen volt a magyarok aránya. A tanítványai Trianonról annyit már eleve tudnak, hogy ott nagyon nagy igazságtalanság történt, de valójában igencsak megrökönyödnek, amikor szembesülnek a ténnyel, hogy az ország területének kétharmadát elcsatolták. Persze, mint minden diákközösségben, itt is vannak, akiknek ez is csak egy lecke, amit meg kell tanulni.

Vásárhelyi Mária szociológus szerint teljesen kontrollálatlan, hogy a fiatalok mit tanulnak

erről a korszakról, és a történelemtankönyvek színvonala is igen különböző. Ez pedig baj, hiszen egy 2007-ben végzett felmérés szerint a társadalomban jelentősen megnőtt (40 százalék) az irredenta és a revizionista nézeteket vallók aránya, ezen belül 17 százalék pedig úgy gondolja, hogy soha nem lehet beletörődni Trianonba, és akár fegyveres konfliktusok árán is vissza kell venni az elcsatolt területeket. Míg korábban ez a nézet az idős korosztály jellemzője volt csupán, ma már a fiatalok között is rendkívül népszerű, amit okozhat tudatlanság, a radikalizmusra való nyitottság és az is, hogy vannak, akik tudatosan hergelik őket.

Millei Ilona

A népesség száma a történelmi Magyarországon anyanyelv szerint (Horvát-Szlovónország nélkül) 1910-ben

Anyanyelv	A népesség száma (ezer fő)	A népesség aránya (százalék)
Magyar	9944,6	54,4
Román	2948,2	16,1
Szlovák	1946,4	10,7
Német	1903,4	10,4
Szerb	461,5	2,5
Rutén	464,3	2,5
Horvát	194,8	1,1
Cigány	108,8	0,6
Vend	77,4	0,4
Egyéb, ismeretlen	215,1	1,3
Összesen	18 264,5	100,0